

3. Perjantaina 9 p. marraskuuta

k:lo 12 p.

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. K. R. Häkkinen.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Puhemiehistön ehdotus valtionhoitajakunnan asettamisesta.

P u h e m i e s: Tässä täysi-istunnossa tulee vain jatkettavaksi sen asian käsittelyä, joka viime täysi-istunnossa jäi kesken. Keskustelu puhemiehistön ehdotuksesta julistettiin jo viime täysi-istunnossa päättyneeksi.

Keskustelun kuluessa tehtiin puhemiehistön ehdotusta vastaan, mikäli olen huomannut, kaksi muutosehdotusta, joita kumpaakin on kannatettu.

Edustaja M ä k i ed. Sirolan kannattamana on ehdottanut, että eduskunta, päättäen antaa Suomen kansalle selityksen, jota koskevan ehdotuksen valmistaminen annetaan erityiselle valmistavalle toimikunnalle toimeksi, määrää, että mainitun selityksen tulee sisältää, että kiireimmiten ovat toteutettavat erinäiset vaatimukset, jotka hän luetteli, nimittäin elintarvekurjuuden vastustamiseksi ja mitä siinä suhteessa oli tehtävä, työttömyyden torjumiseksi, virkavaltaisuuden kukistamiseksi; 8 tunnin työpäivälain aikaansaamiseksi; torpparivapautuksen alkuunpanemiseksi; vanhuusvakuutuksen ja veroituksen uudistamiseksi; Suomen kansanvaltaisen vapauden perustuslain säätämiseksi (ja muitten perustavien uudistusten alkuunpanemiseksi); sopimuksen Suomen ja Venäjän välisten suhteitten järjestämisestä ja vihdoin että kansanvaltaisen edistyksen turvaamiseksi on välttämätöntä, että viimeistään niin pian kuin ylempänä esitetyt kiireelliset tehtävät ovat suoritetut on Suomen kansalle annettava tilaisuus valita kansalliskokous, säätämään uusia perustuslakeja ja muita perustavia uudistuksia. Kansalliskokouksella olkoon korkein ja rajoittamaton valta kaikissa maan

asioissa. Siinä ratkaistakoon asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä, jolloin kaikilla 20 vuotta täyttäneillä kansalaisilla olkoon äänioikeus. Jokaisessa vaalilautakunnassa täytyy silloin olla riittävä määrä edustajia valvomassa, ettei vääryyttä vaalitoimituksessa tehdä. — Nimitän tätä ehdotusta ed. Mäen ehdotukseksi.

Ed. Alkio on ed. Luopajarven kannattamana ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat ponnet: Sittenkun keisarin ja suuriruhtinaan valta on kukistunut, katsoo eduskunta, että suuriruhtinaan valta on siirtynyt Suomen eduskunnalle. Eduskunta päättää julaista lain heinäkuun 18 päivästä 1917 korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomessa tänään voimaan astuvaksi ja noudatettavaksi. — Näitä ponsia kutsun ed. Alkion ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, niin käsittääkseni ovat tehdyt ehdotukset kaikki keskenänsä vastakkaisia ja olisi siis mielestäni haettava niistä vastaehdotus puhemiehistön ehdotukselle äänestämällä ensin ed. Alkion ja ed. Mäen ehdotusten välillä ja se niistä, joka voittaa, asetettava puhemiehistön ehdotusta vastaan. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Keskustelu:

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s: Kun viime valtiopäivillä käsiteltiin niin sanottua valtalakia, niin oli eduskunnassa pitkä selvittely ja ankara riita, olisiko se käsiteltävä siinä järjestyksessä, kuin perustuslain kumoamisesta, muuttamisesta ja selittämisestä on säädetty. Pitkän keskustelun jälkeen tultiin tulokseen, että se oli perustuslain luontoinen ja oli siinä järjestyksessä käsiteltävä. Nyt esitetty puhemiehistön päätösehdotus sisältää samanlaisia perustuslain selityksiä, kuin oli osaksi siinä valtalaisissa. Tämä

ehdotus on yhtä suuressa määrässä perustuslain luontoinen, kuin se valtalaki, ja vaikkakin ehdotuksessa on käytetty pelkkien ponsien muotoa, niin on tämä päätettävä siinä järjestyksessä, kuin perustuslaissa on säädetty. Herra puhemies tekemä äänestusehdotus on siis väärä, herra puhemies ei saisi laskea puhemiesistön ehdotusta äänestettäväksi siten kuin on esittänyt.

Ed. Rosenqvist: Mig förefalla de af talmannen uppställda propositionerna minst sagdt besynnerliga. Ldgsm. Mäkis förslag bildar, såvidt jag kan finna, alldeles icke någon motsats till presidiets förslag. De hänföra sig hvardera till alldeles skilda saker. Hvad åter ldm. Alkios förslag beträffar, så synes det mig, såsom jag redan i går framhöll och äfven andra framhöll, att dess uppställande såsom proposition innebär ett öfverskridande af landtdagsordningen. Enligt min uppfattning hade vi bort rösta antingen godkännande eller förkastande af presidiets förslag. En annan fråga för sig är den af ldm. Mäki väckta, som hade kunnat behandlas skildt för sig. Ldgsm. Alkios förslag åter faller enligt min uppfattning utanför gränserna för landtdagsordningen.

Ed. Airolo: Jos tässä kokouksessa tahdotaan noudattaa valtiopäiväjärjestystä, niin minusta on aivan selvä, että ed. Valppaan kanta on oikea ja herra puhemies kanta aivan väärä. Mutta siitä syytä voisikin olla tässä tärkeätä, ennenkuin asiasta äänestetään, ratkaista se seikka lopultakin, noudatetaanko tässä kokouksessa valtiopäiväjärjestystä vai ei. Niissä kokouksissa, joita tähän asti on ollut, sekä ikäpresidentti että eduskunnan puhemies eivät ole eräissä asioissa noudattaneet valtiopäiväjärjestystä ja tässä taas aikoo puhemies syrjäyttää valtiopäiväjärjestyksen. Totta kai meille edustajille tai tämän kokouksen jäsenille on tärkeä tietää, noudatetaanko tässä kokouksessa valtiopäiväjärjestystä vai käytetäänkö täällä niinkuin jossakin kansalaiskokouksessa joitakin muita ohjeita, vai onko tarkoitus, että tämä julistautuu perustuslakia säätäväksi kokoukseksi, joka päättää yksinkertaisella äänen enemmistöllä, riippumatta mistään ohjeista tai säännöksistä, vapaan harkinnan mukaan. Ehkä herra puhemies antaa tähän kysymykseen vastauksen ennen äänestystä.

Ed. Ingman: Mielestäni herrojen Hämmisen ja Airolan lausunnot osoittavat, että ne eivät ole käsittäneet puhemiesistön ehdotusta. Puhemiesistön ehdotus ei tarkoita mitään lainsäädäntö-

toimenpidettä ollenkaan, vaan tarkoittaa eräseen toimenpiteeseen ryhtymistä, joka edellyttään hallitusmuodon 38 §:ssä. Siinä nimittäin on säännös siitä, kuinka on meneteltävä siinä tapauksessa, että hallitsijahuonetta ei ole. Tällaisen toimenpiteen suorittaminen siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty ei voine tulla kysymykseenkään.

Ed. Ståhlberg: Samaten kuin edellinen puhuja olen minäkin sitä mieltä, että siihen toimenpiteeseen, jonka puhemiesistö on ehdottanut, voidaan ryhtyä valtiopäiväjärjestystä loukkamatta, sovelttaen niitä periaatteita, joita on hallitusmuodon 38 §:ssä.

Ed. Airolo: Jumaluusopin professori Ingman on ruvennut täällä selittämään lakia hyvin merkillisellä tavalla. Hänen mukaansa tarvitsee noudattaa valtiopäiväjärjestystä, jos lakia laaditaan niin, että se tehdään pykälien muotoon, mutta kun se tehdään ponsien muotoon, niinkuin hän täällä eduskunnan puhemiesin kanssa on ryhtynyt lakia säätämään, silloin ei tarvitse noudattaa valtiopäiväjärjestystä. Mutta hänen ammattikuntansa onkin läheistä sukua jesuiitoille.

Ed. Ingman: Puhemiesistö ei ole ehdottanut laadittavaksi minkäänlaista lakia. Ne ponnet, jotka olemme ehdottaneet, eivät sisällä lakimääräyksiä, vaan ne sisältävät hallitusmuodon soveltamista. Siitä tosiasia ei päästä sillä, että yritetään sukkeluuksia laskea, jotka lisäksi ovat — niinkuin herra Airolan yleensä — epäonnistuneita.

Ed. Wrede: Jämte det jag förenar mig om den uppfattning, som uttalats af herrar Ingman och Ståhlberg, vill jag helt kort gifva tillkänna, att jag, beträffande omröstningen, hyser samma uppfattning som herr Rosenqvist, men att jag icke vill göra något yrkande gentemot talmanens förslag, då frågan beror på hans afgörande.

Ed. Airolo: Hallitusmuotoa jos olisi lähdetty aikaisemmin soveltamaan, niin olisi täytynyt herra Ingmanin ajatusmeiningin mukaan myöntää myös eduskunnalla olevan oikeuden yksinkertaisella enemmistöllä päättää korkeimman vallan siirtäminen olemattomaksi käyneeltä suuriruhtinaalta eduskunnalle. Sitä ei ole katsottu hallitusmuodon soveltamiseksi ja katsottiin, että siihen tarvitaan määräänemmistö ja että siinä on noudatettava valtiopäiväjärjestystä. Mutta kun nyt on kyseessä korkeimman vallan siirtäminen kolmelle henkilölle, jotka täällä ovat porvaril-

liset edustajat valitsisivat ja joka siis poikkeaa paljoa enemmän siitä, mitä tässä maassa ennen on voimassa ollut, niin se ei hänen mielestään ole muuta kuin hallitusmuodon soveltamista. Jatkamalla sillä tavalla hallitusmuodon soveltamista voidaan otot tässä maassa myllertää aivan kokonaan tällaisten ponsien avulla. Asiallisesti se on laimsäädäntöä.

Ed. I n g m a n: Minun täytyy lausua ihmetelystäni, ettei niin etevä lainoppinut kuin ed. Airola huomaa eroa valtalain ja nyt ehdotetun toimenpiteen välillä. Valtalakihan sisältää lukuisia nimenomaisia muutoksia valtiopäiväjärjestykseen, niin että siitä ei voinut olla epäilyksiä, että se oli käsiteltävä niinkuin valtiopäiväjärjestyksen ja ylipäänsä perustuslain muuttamisesta on säädetty. Siinä oli muun muassa määräyksiä eduskunnan kokoontumisesta ja hajaantumisesta ja muistakin seikoista, joista on määräyksiä valtiopäiväjärjestyksessä. Tässä sitä vastoin ehdotetaan toimenpidettä, joka ei ole missään kohden ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen eikä muidenkaan Suomen perustuslakien kanssa, vaan ainoastaan sisältää perustuslain soveltamista niissä oloissa, jotka nyt ovat syntyneet.

Ed. K u u s i n e n: Kyllä minä luulen, että herrojen juridiikka ontuu niin hirveän pahasti, että heidän on vaikea selvittää siitä myöhemmin. Te olette itse niin monta kertaa selittäneet, että Suomen ja Venäjän oikeussuhde on sellainen, että sen mukaan kuuluu Suomen korkeimman vallan omistaminen Venäjän monarkille, ja tämän suhteen te olette myöskin selittäneet semmoiseksi, että sitä ei voida muuttaa noin vain eduskunnan yksinkertaisella päätöksellä ja yksinkertaisen enemmistön päätöksellä. Ja nythän te sen muuttaisitte täällä niin, että laillisesti tuo korkein valta siirtyisi kolmimiehille yhtiölle. Kun tarkastatte vain esimerkiksi niitä omia lausuntojanne, mitä te viime valtiopäivillä vastalauseena perustuslakivaliokunnan lausuntoihin esititte, ette voi selittää, että olisitte koskaan tunnustaneet Suomen ja Venäjän suhdetta tässä suhteessa olevan muutettavissa niin yksinkertaisella tempulla kuin nyt. Uskokaa pois, että teidän omien sanojenne perusteella teidät voidaan solmita niin, että te olette tehneet valtiokaappauksen, siis rikoksen.

Ed. S t ä h l b e r g: Ed. Kuusiselta jäi huomaamatta, että silloin, kun käsiteltiin valtalakia, oli olemassa hallitus, jonka käytettävänä keisari suuriruhtinaan hallitusvalta oli. Nyt sellaista

ei ole, ja sentähden on nyt sellainen olotila, joka on verrattava Hallitusmuodon 38 §:ssä mainittuun.

Ed. H ä n n i n e n - W a l p a s: Keisarivallan suistuttua muodostui myös sellainen tila, jolloin ei ollut Suomen suuriruhtinasta olemassa. Jos silloin olisi tahdottu tunnustaa suuriruhtinaan valtaa suomalaisille, niin olisi se käynyt pänsä perustuslain määräämässä järjestyksessä. Vaikka se tila oli olemassa, niin ette te herrat silloin suostuneet tekemään niin. Minkä takia? Sen takia, että te luulitte saavanne Venäjän silloisesta hallituksesta eduskunnan toiminnalle lujan vastapaimon, sellaisen laitoksen, joka olisi kieltäytyneet hyväksymästä eduskunnan hyväksymiä kansanvaltaisia lakeja. Mutta kun nyt uskotte, että Venäjällä tulee valtaan työväen hallitus, joka suosisi täällä hyväksytyjä kansanvaltaisia lakeja ja mahdollisesti auttaisi meitä, niin silloin ei kelpaa herroille mikään. Se ei ole oikeutettu olemaan mikään hallitus, vaan kyllä kapitalistinen hallitus. Vielä on kuvaavaa, että kun tulee kysymys suuriruhtinaan vallan tunnustamisesta eduskunnalle, silloin te porvarit otatte kaikki ne esteet, mitkä perustuslain muuttamiselle on valtiopäiväjärjestyksessä, aseiksi, estääksenne sitä vallan muutosta. Mutta kun nyt on kysymys tuon saman vallan siirtämisestä kolmelle porvarisherralle, jotka herrat voivat käyttää sitä luokkansa tarkoituksiin, niin ei valtiopäiväjärjestys merkitse kerrassaan mitään. Jos olisi kysymys saman vallan siirtämisestä suometarelaiselle eduskuntaryhmälle, niin silloin ei valtiopäiväjärjestys myöskään merkitse mitään; tai jos pelkästään ruotsalaiselle eduskuntaryhmälle j. n. e. Mutta kun valtaa tahdotaan koko kansan eduskunnalle, niin silloin te asetutte vastaan. Teidän valtiopäiväjärjestyksen tulkitsemisenne on teidän luokkaetujenne mukaista: te väaristelette sitä silloin, kun se on luokkaeduillenne edullista, ja noudatatte sitä, kun se on teidän luokkaeduillenne edullista. Siinä se selitys herra Ingmanin ja kumppalien menettelylle.

Ed. I n g m a n: Ei ed. Valppaan selitys ole kuitenkaan oikea. Meillä oli päinvastoin viime keväänä se ajatus, että silloinen väliaikainen hallitus hyväksyisi ne lait, jotka eduskunta sääsi, ja se nimenomaan ilmoitti tänne, että jos kunnallislait ja 8-tuntista työpäivää koskeva laki lähetetään sinne saamaan vahvistusta, niin ne vahvistetaan. Sen voi ed. Tokoi varmaankin ilmoittaa ed. Valppaalle. Nyt sitä vastoin, mikäli on ilmoitettu, ei ole Venäjällä mitään hallitusta

(Vasemmalta: On, on!), eikä tiedetä koska se saadaan aikaan. Olotila on aivan toisenlainen. Myöskin se on väärin, että me vaatisimme, että Valtionhoitajakunnassa pitäisi olla kolme porvaria. Kyllä sinne voivat sosialidemokraatit varmasti valita herra Valppaan, jos herra Valpas vain sinne menee.

Ed. A i r o l a : Mitä valtaan tulee, niin jos vertaa sitä olotilaa, joka oli silloin, kun valtalaki säädettiin, ja sitä, joka nyt on, niin kyllä tällä hetkellä Venäjällä lienee yhtä hyvin hallitusvalta olemassa kuin silloinkin. Silloin oli sikäläinen hallitus aika-ajoittain vangittuna ja sen hallitusasema siis faktillisesti ellei olematon, niin ainakin hyvin kieppuva ja horjuva. Sen sijaan ne miehet, jotka nyt pitävät siellä valtaa, eivät ole vielä tähän päivään mennessä olleet vangittuina siitä hetkestä lähtien, kun he vallan käsiinsä saivat. Täytyy siis sanoa, että siellä tällä hetkellä ainakin on yhtä luja hallitusvalta kuin oli sinä päivänä, kun valtalaki täällä eduskunnassa hyväksyttiin. Mitä muuten asiaan tulee, niin ei sitä hallitusvaltaa, joka silloin oli, Suomen valtiopäiväjärjestys ja perustuslait tunne yhtään paremmin kuin sitäkään, joka nykyään on. Sanallakaan ei meidän valtiopäiväjärjestyksemme ole maininnut Kerenskin hallituksesta tai Lvovin hallituksesta tai jostain muusta sellaisesta.

Ed. H u r m e v a a r a : Yhtyen ed. Valppaan käsitykseen minä ehdotan, että käsiteltävänä oleva asia käsiteltäisiin siten, kuin valtiopäiväjärjestys säätää perustuslain muuttamisesta.

Ed. K u u s i n e n : Kannatan ed. Hurmevaaran ehdotusta.

Keskustelu menettelytavasta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelun kuluessa on ed. Hänninen-Valpas lausunut käsityksensä puhemiehen esittämää menettelyä vastaan, mutta ei ole tehnyt mitään ehdotusta. Ed. Rosenqvist on niinkään lausunut mielipiteensä tehdystä ehdotuksesta. Ed. Hurmevaara ed. Kuusisen kannattamana on ehdottanut, että kysymyksessä oleva asia olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksessä on perustuslain muutoksesta säädetty.

Onko selonteko oikea?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat tämän selon-
teon johdosta:

Ed. K. H. Wiik: Af ldgm. Hurmevaaras yttrande framgick, att han icke afsåg h e l a ärendet vara af den art, att det borde behandlas såsom angående grundlag är stadgadt, utan hans yrkande därutinnan afsåg; såvidt jag förstod, endast det af presidiet framställda förslaget.

Ed. H u r m e v a a r a : On aivan selvää, että näin asia oli. Sirtähän Valpaskin puhui. Ehdotukseni tarkoitti aivan sitä, kuin ed. Wiik sanoi.

Ed. I n g m a n : En voi käsittää tätä ehdotusta muulla tavoin, kuin että ed. Hurmevaaran ajatus on, että puhemiehistön ehdotusta ei saa panna äänestyksen alaiseksi. Sitä se kai tarkoittaa? Eihän missään muussa mielessä voi tässä yhteydessä tulla kysymykseen se järjestys, joka on perustuslain säätämisestä määrätty. Ehdotus kai tarkoittaa sitä, että puhemiehistön ehdotus sisältää muutoksen perustuslakiin, ja että sitä sen takia ei saa panna äänestyksen alaiseksi.

P u h e m i e s : Minä olen ainakin tänne merkinnyt ehdotetun, että asia olisi käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty, mikä muuten on luonnollista, kun kysymyksessä on koko asia.

Myönnetäänkö selonteko oikeaksi?

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Mitä ed. Hurmevaaran ehdotukseen tulee, niin katson, että asia ei perustuslain mukaan ole sellainen, jollaiseksi herra Hurmevaara on tahtonut sen selittää. En sitä sen vuoksi alista äänestyksen alaiseksi. Näin ollen eduskunta hyväksyneen puhemiehen ehdotuksen menettelyksi, jota on moudatettava äänestyksessä?

Ehdotus hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken vastaesitykseksi puhemiehistön ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Mäen ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 58 jaa- ja 135 ei-ääntä.

P u h e m i e s : Siis on ed. Mäen ehdotus hyväksytty vastaehdotukseksi puhemiehistön ehdotukselle.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Alkio: Tämän äänestyksen tuloksen johdosta pyydän saada eduskunnan pöytäkirjaan merkitä jyrkän vastalauseen.

Ed. Luopajarvi: Minä pyydän yhtyä ed. Alkion vastalauseeseen.

Ed. Juutilainen: Oikeisto jännittää jouta mielestäni liiaksi. Pyydän yhtyä vastalauseeseen.

Ed. Hanninen-Walpas: Maalaisliitto huomaa nyt, kuinka epärehellisiä sen liittolaiset ovat. (Naurua vasemmalta.)

Ed. Hahl: Minä myöskin käsitin tämän äänestyksen tuloksen johtuvan siitä, että oikeisto tosiaan ei halua ryhtyä minkäänlaisiin myönnytyksiin kansanvaltaiseen suuntaan ja sen vuoksi minäkin paheksun syvästi tällaista menettelytapaa. Emme koskaan voi luottaa siihen, että lähettäisiin keskietä kulkemaan, vaan aina täytyy se oma minä ja omat edut tulla ratkaiseviksi tällaisellakin hetkellä. Minä omasta puolestani syvästi paheksun tällaista taktiikkaa ja olen vakuutettu siitä, että kaikki (Puhemies koputtaa.) ryhmäni kuuluvat edustajat siihen yhtyvät.

Puhemies: Vastalauseen saa panna pöytäkirjaan, vaan ei keskustelua aiheutaa. Eduskunta on päättänyt ryhtyä äänestykseen ja keskustelu ei näin ollen voi tulla kysymykseen. (Vasemmalta: Puhevuoroja on annettava, kun on pyydetty!)

Saatuaan puheenvuoron lausuvat vielä

Ed. Airola: En minä pyytänyt, mutta ed. Huotari pyysi ja herra puhemies huomasi sen, ja hänen pitäisi saada puheenvuoro.

Ed. Anton Huotari: Puhemiehen äskeisen ilmoituksen johdosta ed. Hahlille pyydän vain huomauttaa, että puhemiehen menettely ei ollut valtiopäiväjärjestyksen mukainen. Edustaja saa vastalauseensa perustella eikä puhemies saa sitä keskeyttää. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Kirves: Maalaisliittolaisten vastalauseen johdosta pyytäisin huomauttaa, että he oikeiston äänestyksen parhaiten korjaavat äänestämällä meidän ehdotuksemme puolesta.

Ed. Lohi: Samalla kuin yhdyn ed. Alkion ilmoittamaan vastalauseeseen, pyydän huomaut-

taa, että oikealla oleva porvaristo kantaa kaiken edesvastuun, mikä on seurauksena tästä äänestyksen tuloksesta. (Vasemmalta: Hyvä!)

Vastalauseiden ilmoittamisen tähän loputtua toimitetaan sitten seuraava

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotukset, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Ed. Usenius: Jag ville framhålla, att till de många oegentligheter, som från talmannens sida i dag begåtts, icke skulle läggas en till genom underlåtande att framställa proposition på svenska.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 90 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehistön ehdotuksen. (Vasemmalta: Ei se ole päätetty, se on laiton päätös.)

Pyydettyään ja saatuaan puheenvuoron lausuvat

Ed. Mäki: Sosialidemokraattisen ryhmän puolesta tahdon minä ilmoittaa tätä päätöstä vastaan jyrkän vastalauseen ja ennen kaikkea todeta, että myöskin maalaisliitto on vastuunalainen tästä päätöksestä eikä siitä nyt pääse enää sillä, että lentää aidanseipästä toiseen minkuin te tähänasti tavallisesti olette tehneet.

Ed. Arokallio: Minä pyydän saada ilmoittaa vastalauseeni sitä epälojallista menettelyä vastaan, jota oikeiston taholta on osoitettu äänestettäessä vastaehdotusta puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan, toisin sanoen äänestettäessä ed. Mäen ja ed. Alkion ehdotusten välillä.

Ed. Lantto: Minä yhdyn ed. Arokallion vastalauseeseen.

Ed. Alkio: Ed. Mäen lausunnon johdosta pyydän vain huomauttaa siitä, että sosialidemokraatit kytkemällä valtalain pitkään sarjaan ponsia ovat itse asiassa ilmaisseet siten, että he eivät ole tahtoneet valtakia voimaan saattaa ja sen kautta tehneet meille mahdottomaksi näiden ponsien puolesta äänestämisen ja molemmat, sekä vasemmisto että oikeisto, ovat tässä asiassa yhtymällä ajaneet sellaiseen tilanteeseen, jossa

me olimme pakotetut näin menettelemään. (Vasemmalta: Porvariliitto!)

Ed. Ståhlberg: Minä pyydän ehdottaa, että istunto keskeytettäisiin kello 4:ään, jolloinka päätetty vaali, valtionhoitajien vaali olisi toimitettava.

Ed. Arajarvi: Yhdyn kannattamaan ed. Ståhlbergin ehdotusta.

Ed. Luopajarvi: Yhtymällä siihen, mitä ed. Alkio täällä ed. Mäen lausunnon johdosta vastasi, tahdon sitäpaitsi lisätä nimenomaan että suurimpana syynä, minkä vuoksi maalaisliiton taholta ei voitu mennä sen ehdotuksen taakse, jonka ed. Mäki esitti, oli se, että ed. Mäen ehdotukseen oli kytketty eräitä epämääräisiä suunnitteluja Suomen ja Venäjän välien ratkaisemiseksi, jotka suunnittelut ovat Suomen itsenäisyydelle vastaisia.

Puhemies: Täysi-istunto keskeytetään nyt kello 4:ään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 1,55 päivällä.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 4,25.

Puhemies: Erityisten edustajain pyynnöstä on puhemiehistö päättänyt siirtää täysi-istunnon jatkamisen kello ½ 9 tänä iltana.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4,30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello ½ 9.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ed. Kurkinen sairauden vuoksi tänä ja huomispäiväksi.

Jäsenten vaali valtionhoitajakuntaan.

Puhemies: Sen päätöksen mukaisesti, minkä eduskunta aikaisemmin tänään on tehnyt, on nyt toimitettava kolmen jäsenen vaali valtionhoitajakuntaan. Eduskunta on päättänyt, että ellei jäsenistä voida yhtyä, vaali on toimitettava, niinkuin eduskunnan puhemiehen vaalista on

säädetty. Pyydän sen selville saamiseksi, voidaanko jäsenistä sopia vai eikö, tekemään ehdotuksia siitä, ketä on jäseniksi valittava. Jos ehdokkaista ilmestyy enemmän kuin kolme, on vaali toimitettava mainitulla tavalla.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyydän ehdottaa valtionhoitajakunnan jäseniksi prokuraattori Pehr Evind Svinhufvudin, pankinjohtaja Juho Kusti Paasikiven ja valtioneuvos Alexis Gripenbergin.

Ed. Tokoi: Kun minä en ole selvillä siitä, voiko tämä vaali todella tapahtua sillä tavoin, kuin puhemiehistö on ehdottanut, vai eikö, mahdollisesti, koska puhemiehistön alkuperäisessä ehdotuksessa on viitattu vanhoihin Ruotsin perustuslakeihin, tässä tapauksessa olisi noudatettava vanhoissa Ruotsin perustuslaeissa säädettyä määräystä kuninkaanvaaleista. Kun nämä seikat eivät ole minulle selvillä ja kun sille päätökselle, minkä eduskunta aamupäivällä pidetyssä istunnossa teki, ei voida löytää ainakaan suoranaista tukea perustuslain säännöksistä ja kun se ei ole syntynyt perustuslain syntymisestä säädettyssä järjestyksessä ja kun minä pidän välttämättömänä, ennenkuin eduskunta tehdyn päätöksen perustuksella suorittaa sanotun vaalin, saada esittää perustellun lausunnon asiassa, pyydän, että asian käsittely pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Erityisen tarpeellista olisi myös mielestäni, että saataisiin keskustella, neuvotella tämän asian johdosta ja saataisiin selko niistä mielipiteistä, jotka tästä kysymyksestä Suomen kansan keskuudessa, etenkin työväenpiireissä, joita edustan, liikkuvat, ja voidakseni esittää myös asiassa niitten mielipiteen, pyydän ehdottaa asiaa pöydälle.

Ed. Jalonen: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Minä pyydän vain maalaisliittoryhmän puolesta ilmoittaa, että me emme ole ottaneet osaa tähän ehdokkaiden asetteluun.

Ed. Ståhlberg: Kun asialla helposti käsiteltävistä syistä on kiire, jotta saataisiin tämä hallituskysymys ja siitä johtuva senaattikysymys järjestetyksi, niin minä puolestani vastustaisin asian pöydällepanoa.

Ed. Ingman: Minä pyydän yhtyä ed. Ståhlbergiin.

Ed. Tokoi: Pyydän täydentää ehdotustani siten, että seuraavaan istuntoon, joka pidettäisiin huomennä illalla.

Ed. Jalonen: Minä kannatan ed. Tokoin tekemää täydennystä ehdotukseensa.

Ed. Hänninen-Walpas: Täällä esitetiim ehdokkaita, joilla oli aivan tuntemattomia nimiä. Siitä huolimatta vaativat samalla taholla olevat herrasmiehet, että vaali pitäisi toimitettaman heti. Kuinka se voi olla mahdollista, kun ehkä ensi kerran kuullaan täällä erästä nimeä, joka oli ehdokkaiden joukossa. Jos tahdottaisiin olla hiukankaan lojaalisia, pitäisi antaa edustajille tilaisuutta ottaa selvää, minkälaisia kuninkaanehdokkaat ovat.

Ed. Lehokas: Minä pyydän yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Walpas-Hänninen täällä äsken lausui. Kun täällä eduskunnassa on pieniä, vähäpätöisimpiäkin mietintöjä esitetty eduskunnalle, niin ei porvaristo ole suinkaan niihin katsonut voivansa syventyä ilman, että he ovat pyytäneet aikaa niiden sisällön tutkimiseen, niihin perehtyäkseen. Nyt kun on näin suurista ja tärkeistä asioista kysymys, kuin koko maan korkeimman hallintoelimen valitsemisesta, johon, kuten edellinen puhuja täällä mainitsi, asetetaan henkilöitä, joita ei eduskunnan enemmistö mahdollisesti tunne kuin vaan nimeltään, nyt, kun tällainen suuri kysymys on tekeillä, niin pitäisi eduskunnan olla valmis sellaisiin yhtymään ja siitä päätöksensä tekemään, jopa äänestyksessä ratkaisemaan ilman miettimisen aikaa. Kaikkeen tähän katsoen minä pidän enemmän kuin kohtuullisena, että tällaisessa asiassa varataan riittävä aika tämmöisiin kysymyksiin, vieläpä erikoisesti ehdotettuihin henkilöihin perehtymiseen.

Ed. Salin: Kannatan ed. Walppaan ehdotusta vielä sitäkin suuremmalla syyllä, koska maalaisliitto on ilmoittanut, ettei se ole ollenkaan tähän vaaliin valmistunut ja minä kun pidän tähän aikaan kuninkaan tai keisarin vaalissa varsin välttämättömänä, että uudet cesarit voivat laittaa kansalle leipää, jos on ollut riittävästi huvitusta, niin minä toivoisin, että maalaisliiton taholta asetettaisiin myöskin ehdokas, jota paitsi meidän ryhmämme tarvitsee tässä suhteessa aikaa tarkistaakseen menettelytapansa, koska nyt vasta olemme kuulleet maalaisliiton taholta tämän ilmoituksen.

Ed. Estlander: Svenska landtdagsgruppen finner nödvändigt tillkännagifva, att den

vid detta val icke röstar på någon af de tre nämnda kandidaterna såsom dess egen kandidat.

Ed. Airola: Samalla kuin myöskin minä kannatan asian pöydällepanoa, niin minä toivoisin, että eduskunnan herra puhemies toimittaisi näille ehdokkaille tiedon, että he saapuisivat ennen vaalitulaisuutta tänne, jotta voitaisiin nähdä edes, että he ovat olemassa ja sitten toisivat myöskin jotakin selvitystä siitä, mitä he ovat miehiään ja mitä he aikovat tehdä, sillä ei sitä vain jotakin herra Gripenbergiä, josta Suomen kansan enemmistö ei tiedä yhtään mitään, ole valmis asettamaan toimeen, josta kyllä sanotaan, että se on väliaikainen, mutta jota voitaisiin ruveta yrittämään saattaa pysyväksi, eikä tahdo asettaa herra Nikolai Romanoffin sijalle hänen aikoinaan käyttämänsä valtaa käyttelemään. Kun tässä ei ole voitu yksimielisesti yhtyä asiasta, niin on vallon selvää, että asia täytyy lykätä.

Ed. Ahmavaara: Kun täällä on sosialidemokraattien puolelta ilmoitettu, että eräs valtionhoitajan ehdokas, herra Gripenberg, on tuntematon ja että senvuoksi ei häntä voi äänestää, niin sehän olisi ollut helposti korjattavissa sillä, että sosialidemokraatit olisivat valinneet myös ehdokkaansa. Heille on tarjottu tilaisuus valita valtionhoitajaksi yksi ja jos siltä taholta ehdotetaan se, niin minä olen vakuutettu, että herra Gripenbergistä luovutaan ja yhdytään siihen, minkä sosialidemokraatit ehdottavat. Silloin katoaa syy vaalin lykkäämiseen. Kannatan vaalin toimittamista nyt.

Ed. Malmivaara: Minä aion huomauttaa samasta asiasta, mistä edellinen puhuja jo mainitsi. Minun tietääkseni on tarjottu vasemmistolle tilaisuus asettaa oma ehdokkaansa ja senhän se voi vieläkin tehdä.

Muuten pyytäisin kysyä, onko tämä asia niin halpa-arvoimen ja niin pintapuolisesti Suomen kansan tulevaisuuteen koskeva, että on todellakin arvokasta ivata ja nauraa siitä keskusteltaessa.

Ed. Salin: Minä kuulin viime viikolla eräältä ylhäiseltä henkilöltä — ihan kreivi sanoi olevansa — että yhdeksi valtionhoitajaksi tultaisiin nimittämään mikä valtiotieteen tohtori tai professori Erich, jonka hän sanoi sitten, kun sakalaiset maihin nousevat, antavan meille sosialidemokraateille selkään. Ja kun mainittiin tammoinen viisas nimi, josta jotakin muutakin tiedetään kuin paljas nimi, niin minä ajattelin, että tuleehan siihen valtionhoitajaksi sitten ta-

vallaan kunnan miehiä, vaikkapa antavatkin meitä selkään. Mutta kun nyt mainitaan aivan päinvastakkaisia miehiä, niin emmehän me voineet olla tietoisia siitä, kuinka suhtaudumme tällaiseen kysymykseen. Mahdollisesti, kun tulee jokin Gripenberg kysymykseen, mekin voisimme ottaa osaa vaaliin ja asettaa ehdokkaaksi vaikkapa tämän Walppaan, jolle illalla tarjottiin oikeiston taholta tätä kuninkaanpaikkaa. Kenties asettaisimme hänet ennenkuin sellaisen Gripenbergin.

Ed. Airola: Oikeiston taholta on täällä sanottu, että jos herra Gripenbergiä ei tunneta, asia on autettavissa sillä, että hänen tilalleen asetettaisiin joku toinen ehdokas. Näissä ehdokkaissa on muutakin vikaa kuin ettei tunneta kaikkia. Eräs niistä tunnetaan taas erittäin hyvin, herra Paasikivi. Tiedetään, että hän on Suomen kansan sortamiseen ottanut sangen tehokkaalla tavalla osaa, ottanut sangen tehokkaalla tavalla osaa tämän maan lakien polkemiseen. Oikeistossa on korkeasti oppinut lakitieteen professori Estlander, joka aikoinaan on ollut tämän eduskunnan valiokunnassa antamassa lausuntoa siitä, miten herra Paasikivi on Suomen kansan lakeja polkenut. Ja tällaista herraa te sitten asettaisitte käyttelemään keisarinvaltaa, joka keisarin apuna ollessaan osasi sitä niin mainiosti käyttää Suomen kansan oikeuksien, Suomen lakien polkemiseen, Suomen kansan sortamiseen, Suomen miljoonien saattamiseen Venäjän sotalaitoksen tukemiseksi. (Vasemmalta: Porvarit saavat hävetä!) Hävetkää!

Ed. Hurmevaara: Kun ed. Malmivaara kysyi, pitävätkö sosialistit tätä asiaa niin halpahintaisena Suomen kansalle, että he sille asialle nauravat, niin minä pyytäisin kysyä tältä ristisältäni, pitävätkö porvarit tätä asiaa sitten Suomen kansalle niin halpa-arvoisena, että he tällaisia miehiä siihen toimeen ehdottavat ja etteivät he edes anna päivän lykkäystä vaalin toimittamiseen?

Ed. Kullervo Manner: En minä käytä puheenvuoroa, kun en saanut sitä aikaisemmin, silloin kun pyysin.

Ed. Hänninen-Walpas: Minä valitan, että asia on saanut hiukan leikillisen luonteen. Minun mielestäni on sillä kyllä vakava puolensa. Kun minäkin kuulin pankinjohtaja Paasikiven nimen, niin teki se minuun ainakin sangen epämieluisan vaikutuksen. Hän on kyllä taitava

raha-asiaiden mies, ehkä suurtakin luottamusta siinä suhteessa nauttiva porvariston taholta, mutta meidän keskuudessamme myös tunnetaan, millekään suunnalle hän pyrkii maan raha-asioita kallistamaan. Mikäli hän on ollut tekemisissä Suomen finanssioikeuden kanssa, mikäli hän on siitä asiasta mielipiteitään täällä eduskunnassa lausunut, niin on hän melkein aina koettanut supistaa eduskunnan valtaa raha-asioissa mahdollisimman vähäksi, mennyt siinä pitemmälle kuin Suomen perustuslain kannalta kukaan oikeamielinen ihminen voisi mennä. Se tapahtui keisarivallan aikana. Hän siis tahtoi selittää Suomen finanssioikeutta laajemmaksi antaakseen Nikolai Romanoville enemmän valtaa niissä asioissa kuin perustuslait sallivat. Kun yksi esitetyistä ehdokkaista on sellainen ja kun täytyy olettaa, että tuossa kolmen miehen liitossa koetaan saada jonkun verran yhdenmukaisuutta aikaan, ja kun herra Gripenberg ei ole meille tunnettu, niin pitäisi meille sentään suoda aikaa ottaa vähän selvää, onko hänkin esimerkiksi näissä asioissa samalla kannalla kuin Paasikivi, ehkä myös ottaa selville, mille kannalle hän asettuu tuossa perustuslakikysymyksissä. Jos kaksikin tuossa kolmen miehen liitossa tulee polkemaan maan perustuslakeja ja tulee tekemään kaiken voitavansa vähentääkseen Suomen eduskunnan liian vähäisiä oikeuksia, niin silloin luusutaan huonolle tolalle. Silloin ei ole asia enää yksinomaan porvarillisten, vaan silloin täytyy myös vasemmistolla olla jonkun verran sananvaltaa asiassa. Siis varsin vakavat syyt vaativat, että lykkäys myönnetään. (Vasemmalta: Oikein!)

Keskustelu asian pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Tokoi ed. Jalosen kannattamana on pyytännyt asian pöydälle. Tätä ehdotusta on ed. Ståhlberg ed. Ingmanin kannattamana vastustanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestysesitykseksi hyväksytään huutoäänestystä varten seuraava:

Ken tahtoo jatkaa asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edusmies Tokoin ehdotus hyväksytty.

Sen johdosta puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. A i r o l a: Minä luulen, että edusmies Tokoi ei ole mitään ehdotusta tehnyt, vaan edustaja Tokoi.

Äänestyksessä ilmoittaa puhemies jaa-äänien olevan voitolla.

Lippuäänestystä vaaditaan ja hyväksytään seuraava

Äänestys ehdotus:

Ken tahtoo jatkaa asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Tokoin ehdotus hyväksytty.

Päätös:

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 94 ei-ääntä. Brillleen pantu lippu on „ei”.

Eduskunta on siis päättänyt panna asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

P u h e m i e s: Seuraava täysi-istunto pidetään huomenna lauantaina k:lo 9 a.-p. Siinä tulee käsiteltäväksi valtiopäiväin avajaisissa pidettävä puhe; k:lo 12 päivällä tulevat nimittäin valtiopäiväin avajaiset tapahtumaan ja sitä var-

ten tulee istunto keskeytettäväksi viimeistään vähän ennen k:lo 12. Avajaisien tapahduttua jatketaan istuntoa puoli tuntia sen jälkeen kuin juhlamenot ovat päättyneet.

Saatuaan tämän jälkeen puheenvuoron lausuu

Ed. T o k o i: Minä pyydän huomauttaa, että se päätös, joka äsken tuli arvan kautta hyväksytyksi, sisälsi, että tämä kysymys, jonka minä pyysin pöydälle, pannaan pöydälle minun tekemäni ehdotuksen mukaan seuraavaan istuntoon, joka pidetään huomennalla.

Ed. I n g m a n: Minä käsitan, että tämä toteutuu siten, että sitä täysi-istuntoa, joka alkaa huomenna kello 9, täytyy jatkaa huomenna illalla ed. Tokoin ehdotuksen käsittelyä varten. Ed. Tokoin ehdotus ei voi tulla käsittelyn alaiseksi eduskunnan päätöksen mukaan ennenkuin illalla, mutta arvatenkaan ei ed. Tokoin ehdotus sisällä, ettei eduskunta voisi toista tarkoitusta varten täysi-istuntoa alkaa aikaisemmin.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,45 i.-p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

